

ВІДГУК

офіційного опонента

доктора педагогічних наук, професора

ДУБОГАЙ ДУБОГАЙОЛЕКСАНДРИ ДМИТРІВНИ

на дисертацію СОЛОГУБА ОЛЕКСАНДРА ВАЛЕНТИНОВИЧА
«МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ПЛАВАННЯ ПІДЛІТКІВ ЗІ ЗНИЖЕНИМИ
ФУНКЦІОНАЛЬНИМИ МОЖЛИВОСТЯМ В УМОВАХ ПОЗАУРОЧНОЇ
РОБОТИ», поданої НА ЗДОБУТТЯ НАУКОВОГО СТУПЕНЯ КАНДИДАТА
педагогічних наук за спеціальністю 13.00.02 – теорія та методика навчання
(фізична культура, основи здоров'я).

Оптимізація поліпшення рівня розвитку гармонійності психофізичних та психоемоційних систем організму учнів різних класів, підтримка та збереження їх стану здоров'я на основі формування та вдосконалення не тільки функціональних систем організму, але і навчання життєвонеобхідних рухових умінь та навичок засобами впровадження цілеспрямованих видів рухової активності передбачає визначення та модернізацію стратегічних орієнтирів використання форм, засобів та методів програми фізичної культури для ЗНЗ з урахуванням пріоритетності їх впливу не тільки у найбільш фізіологічно значущі сенситивні періоди росту та розвитку організму, але і мотивації учнівської молоді до занять певними видами фізичних навантажень, молодіжною «модою» їх оволодінням у ХХІ столітті та емоційною індивідуальною оцінкою їх побутової значущості. Успішним у розв'язанні цих питань є неможливість ігнорування інноваційних ідей і положень у формуванні і реалізації змісту занять та методичних підходів при їх впровадженні у систему життєдіяльності учнів у навчальний та позаурочний час. В значній мірі це положення відіграє пріоритетний напрямок при вирішенні проблеми навчання плавання учнів підліткового віку, які мають функціональні відхилення у стані здоров'я у позаурочний

час. Значущість вирішення означених питань обумовлюється з однієї сторони необхідністю володіння навичками плавання не тільки як засобу збереження життя та здоров'я під час перебування у водному середовищі, надійності та безпеці самопочуття, підвищення відчуття соціального статусу особистісного «Я» у середовищі підлітків, а з іншого боку ускладнюється психологічною зневірою у свої можливості оволодіння певними руховими вміннями та навичками навчитися плавати, загалом відчуття страхом води, часто обумовленим наявністю у цих учнів функціональних розладів серцево-судинної та дихальної систем організму. Характерно, що з усіх розділів, передбачених програмою з фізичної культури для учнів як навчальних, так і старших класів практично низько засвоєним є розділ навчання плавання. Найбільш часто це пояснюється унеможливленням за рахунок відсутності басейнів не тільки у школі, а і за місцем проживання, але досить часто побоюванням батьків небезпеки захворювання школярів на респіраторні інфекції, загостренням хронічних хвороб у разі відвідування занять з плавання та загалом низьким рівнем здоров'я сучасних учнів, що призводить до високого відсоткової наявності (50-70 % молодших школярів, та більше 35% підлітків), котрі не лише не вміють плавати, а і навіть триматися на воді. Означена ситуація визначилась у 2017 році фіксацією загибелі на водоймищах, річках та морях близько 700 осіб, серед яких більше 76 – це діти.

Враховуючи актуальність та гостру потребу вирішення означеної проблема та врахувавши, що найбільш ефективним для опанування навичками плавання є підлітковий вік, що визначено, згідно проведенням Б.Д.Розпутняком та іншими вченими дослідженнями, вважаємо своєчасними вирішення завдань, означених темою дисертаційного дослідження Сологуба О.В. «Методика навчання плавання підлітків зі зниженими функціональними можливостями в умовах позаурочної роботи».

Звертає на себе увагу науковий підхід до вирішення поставленої мети з позиції обґрунтування методики навчання, а також способу плавання на початковому етапі навчання плавання підлітків зі зниженими функціональними можливостями організму. Дисертант будує стратегію початкового навчання підлітків з функціональними порушеннями організму перш за все на врахуванні на їх емоційно-мотиваційному прагненні навчитися плавати. Автором дисертації враховується особистісна психоемоційна проблемність кожного з підлітків, так як оволодіння такими учнями навичок початкового плавання досить часто супроводжується їх зневірою у власні фізичні здібності, невмінням своєчасно виконувати команди тренера, насмішками товаришів по групі та інше. Ця обставина свідчить, що необхідність навчання підлітків зі зниженими функціональними можливостями організму обумовлює методично чітке обґрунтування оптимізації й конкретно означеної чіткої зміни методичних особливостей упровадження методів організації занять, на основі психолого-педагогічних підходів, які забезпечують ефективність навчання плавання з урахуванням не тільки діагнозу захворювання, рівня фізичної підготовки, але і комплексної оцінки вже набутих рухових умінь виконання оздоровчо-реабілітаційних та рекреаційно-оздоровчих навантажень в умовах водного середовища.

На наш погляд, вдалою ознакою методики навчання початковому плаванню підлітків зі зниженими функціональними можливостями організму було врахування дисертантом розбіжності між емоційним бажанням займатися фізичними навантаженнями у басейні у позаурочний час і ступенем захворюваності не тільки кардіо-респіраторної, але і інших життєвозначущих функціональних систем організму. Особливостями організації процесу навчання плавання передбачалось широке використання методичних принципів, спрямованих на дестабілізацію характерних для підлітків з порушенням функціональних систем організму проявів

збудження, дратівливості, психоемоційної нестабільності, виснаження, поганого настрою. Широко використовуючи при навчанні плавання підлітків зі зниженими функціональними можливостями принципи зі структурованими елементами процесу навчання, дисертант на основі врахування поведінкових особливостей віку та відхилень у стані здоров'я широко впроваджував засоби з елементами реабілітаційної та загальнооздоровчої спрямованості, форми організації навчально-виховного процесу, які базувались на емоційно-педагогічних умовах виконання специфічних фізичних навантажень та методах їх застосування. Навчання початковому плаванню підлітків було максимально спрямоване на розвиток прагнення підлітків досягти високих показників як у техніці виконання плавальних вправ, так і результатах поліпшення часу подолання заданих плавальних дистанцій.

- Ознайомлення з текстом дисертації Сологуба О.В. у частині теоретичного, методологічного і практичного концептів дозволяє констатувати, що викладені в роботі основні положення, висновки та рекомендації переконливо обгрунтовані та достовірні., що підтверджується теоретично аналізом психолого-педагогічної та спеціальної літератури, порівнянням, систематизацією та узагальненням інформації при аргументуванні вихідних положень дослідження, обгрунтуванні понятійно-термінологічного апарату, розробці програми дослідження.

Теоретичне значення дисертації полягає в обгрунтуванні та розкритті методичних особливостей навчання плавання підлітків з функціональними відхиленнями у стані здоров'я в умовах позаурочної форми занять на основі врахування мотиваційного прагнення плавати, індивідуальних особливостей психофізичного стану організму та плавально-координаційної схильності до оволодіння плавальними навичками.

Практичну цінність дисертаційного дослідження підтверджує факт впровадження у навчально-плавальний процес системно-цілісного підходу, який базується як на особливостях психофізичного стану організм

підлітків, так і поведінкових особливостях прояву їх нервово-емоційного стану та індивідуального розвитку плавальних здібностей. Підтвердженням практичної значущості роботи є результати багатофункціональної системи комплексного контролю (попереднього, оперативного та поточного) за рівнем сформованості у всіх підлітків основних компонентів оволодіння навичками плавання, 28% з них продовжили заняття у навчально-тренувальних групах.

Матеріали дисертаційного дослідження можуть бути використані у процесі підготовки фахівців з фізичного виховання та спорту при викладенні таких навчальних дисциплін, як «Плавання та методика його викладання», «Теорія і методика оздоровчої та реабілітаційної роботи», а також при розробці навчальних програм та методичних рекомендацій.

Достовірність і апробація результатів дослідження викладена на різнопланових конференціях в останні роки та висвітлена в 9 наукових доробках, 6 із яких – у фахових виданнях України, 1 – у закордонному періодичному виданні, 2 – у збірниках матеріалів конференцій.

Дисертацію виконано згідно з тематичним планом науково-дослідницької роботи Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки за темою «Соціально-педагогічні та медико-біологічні основи фізичної активності різних груп населення» (номер держреєстрації 0115U002344) Роль здобувача полягає в розробці та обґрунтуванні організаційно-методичних положень навчання плавання підлітків зі зниженими функціональними можливостями організму.

Тему дисертації затверджено вченою радою Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки (протокол №7 від 29.01.202р.)

Дисертаційна робота має загально прийняту структуру і складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (270 позицій) і 10 додатків. Загальний обсяг дисертації – 252 сторінки. Роботу ілюстровано 40 рисунками й 35 таблицями.

Найбільш суттєвими науковими результатами, отриманими у дисертації Сологуба О.В слід визначити наступні:

- Уперше обґрунтовано методику навчання плавання підлітків зі зниженими функціональними можливостями організму в умовах позаурочної роботи на основі врахування їх психофізичного та психоемоційного стану, мотиваційного прагнення навчитися плавати та індивідуальної плавальо-координаційної схильності як критеріїв диференціації організаційно-методичних підходів в системі початкового етапу навчання;
- Подальшого розвитку набули положення оптимізації впровадження засобів, форм і педагогічних принципів навчання плавання підлітків у відповідності до рухової та функціональної підготовленості та емоційного бажання кожного з підлітків навчитися плавати;
- Доповнено відомості про особистості індивідуального підходу при навчанні плавання підлітків з урахуванням негативних проявів попереднього досвіду знайомства з водою і впливу особливостей функціональних захворювань на характер їх проявів під час перебування у водному середовищі під час позаурочних занять на основі особистісно-орієнтовного підходу.
- Доповнено відомості про рівень фізичного розвитку, функціональні можливості організму, захворюваність та нервово-психологічні поведінкові особливості учнів підліткового віку в системі навчання плавання.

Водночас, ознайомлення із дисертаційним дослідженням Сологуба О.В дозволяє висловити деякі дискусійні положення та зауваження:

- Вважаємо, що як у назві дисертації, так і далі по тексту треба чітко означити, які саме органи чи системи, а може сам організм має на увазі автор, характеризуючи їх терміном « навчання плавання підлітків зі зниженими функціональними можливостями».

- Пропоновані дисертантом організаційно-методичні підходи розроблені на засадах особистісно-орієнтованого підходу. Доцільно було більш детально розкрити суть цього підходу на основі урахування функціональних можливостей організму підлітків у процесі початкового навчання плавання.

- Науковий інтерес викликають запропоновані дисертантом структуровані елементи реабілітаційної та загальнооздоровчої спрямованості у процесі навчання плавання. На наш погляд, наглядніше було б показати етапи структурування безпосередньо у вигляді таблиці.

- У тексті дисертації мають місце деякі стилістичні та орфографічні помилки.

Разом з тим, висловлені зауваження та побажання не знижують загальної позитивної оцінки роботи, а деякі з них носять рекомендаційний характер щодо майбутнього наукового пошуку.

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК

Дисертація СОЛОГУБА ОЛЕКСАНДРА ВАЛЕНТИНОВИЧА «МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ПЛАВАННЯ ПІДЛІТКІВ ЗІ ЗНИЖЕНИМИ ФУНКЦІОНАЛЬНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ В УМОВАХ ПОЗАУРОЧНОЇ РОБОТИ» є самостійним завершеним дослідженням, в якому викладено авторський підхід до вирішення комплексу питань організаційно-управлінського й методичного характеру, сприяючих оптимізації процесу навчання плавання учнів підліткового віку, маючих функціональні відхилення у стані здоров'я в системі позаурочних форм занять. Означена робота за змістом, актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною значущістю отриманих результатів, повнотою їх викладення в опублікованих дисертантом наукових працях, а також оформленню відповідає встановленим вимогам «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового

співробітника», затвердженого постановою Кабінету міністрів України 23 липня 2013 р, №576, а її автор Сологуб Олександр Валентинович заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.02 – теорія та методика навчання (фізична культура, основи здоров'я).

ОФІЦІЙНИЙ ОПОНЕНТ :

Завідувач кафедри фізичного виховання та

Здоров'я НПУ імені М.П.Драгоманова,

доктор педагогічних наук, професор

О.Д.Дубогай

Підп. О.Д.Дубогай

ЗВІРНИЙ: зав. канцелярією
ім. М.П. Драгоманова

05 2018 р.

